

KDO JSEM JÁ?

2 M 3,1-12

kázání ze soboty 7. 12. 2013 – br. Martin Pavlík

Text, který jsme před malou chvílí slyšeli, přitahuje odedávna velkou pozornost. Všichni známe tu úvodní scénu o hořícím keři, který neshoří, a o hlasu znějícím z prostředku tohoto keře. I ti, kteří v naší zemi znají Mojžíše předně jako českého hokejistu, to vědí. Možná, že už ale nevědí, že na počátku velkých přeměn židovského národa stojí příběh nejedné přeměny jednoho člověka. Že na počátku dlouhé cesty tohoto zvláštního lidu vstříc svobodě, vlastní identitě, sebevědomí i sebeuvědomění, ale také poslání ve světě, stojí proměna identity a nasměrování Mojžíše. A tak mi dnes dovoluňte napřímit naši pozornost ke dvěma textům, ve kterých spatřuji proměnu tohoto výjimečného, byť pověřením, kterého se mu dostalo, osamělého muže.

Začněme textem, který zachycuje první Mojžíšovo setkání s Hospodinem. Mojžíš je se svým stádem poblíž hory Choréb, kterou podání nazývá Boží horou, a svou zvědavostí je přitahován k podivnému úkazu. Náhle je Hospodinem osloven svým jménem a vyzván k tomu, aby si zul opánky, protože půda pod jeho chodidly je svatá. Po krátkém úvodním dialogu sledujeme od 6. verše nejprve Boží představení: „*Já jsem Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův*“ Mojžíšova reakce? Zakryl si tvář, protože se bál na Boha pohledět. Dokud byl středobodem pozornosti záhadný keř, Mojžíš se díval a podívoval, nyní však před pohledem na Boha zakrývá svou tvář. A Bůh ve své řeči pokračuje slovy, která vše dosavadní změní. Bůh otců, který se zjevuje Mojžíšovi, už dále nebude jen Bohem otců, Bohem jednotlivců, vlastně ani Bohem Mojžíše, ale Bohem lidu. Lidu, který je na konci knihy Genesis nevelkou usazenou rodinou, prosperující v egyptské zemi, počátkem knihy Exodus už však velkou skupinou, národem, který žije v otroctví a útlaču.

A je to úpění tohoto lidu, které k Bohu doléhá. Bůh patriarchů a rodin Mojžíšových předků se nyní Mojžíšovi zjevil i jako Bůh budoucího lidu. A Mojžíš? Přišel na toto místo se svým stádem, ale po tomto setkání s Hospodinem se stává pastýřem, který rozhodně nebude vést malé stádo ovcí, ale celý národ. Bůh mu připomíná jeho minulost a představuje to, co ho čeká.

A nyní, poprvé po slovech Hospodinova pověření, že vyvede jeho lid, Mojžíš říká: „*Kdo jsem já, abych šel k faraónovi a vyvedl Izraelce z Egypta?*“ Mojžíš odpovídá otázkou a ve své odpovědi jasně staví svou bezvýznamnost do kontrastu s hrůzou faraóna a Egypta. Pod tíhou Božích slov o svém poslání poznává svou neschopnost. Ale o tom, že Boží poslání není závislé na lidské schopnosti, se dozví a „na vlastní kůži“ i přesvědčí až za chvíli, později, až za pár dnů a měsíců. Popravdě, dozví se to záhy, Bůh na jeho otázku odpoví: „*Já budu s tebou*“, ale uvědomoval si Mojžíš, co to znamená? Mohl se na to spolehnout? Teď mu jeho otázku nemůžeme vyčítat – *kdo jsem já?*, ptá se.

Odhlédněme na chvíli od toho, že tato Mojžíšova slova znamenají námitku či výmluvu – jak tomu často rozumíme. Patrně to můžeme říci jen o jeho posledních třech

reakcích, ve kterých se své poslání evidentně zdráhá přijmout a nakonec ho odmítne. Nyní však jeho odpověď nemusíme vykládat jako odmítavou. Mimochodem, není to otázka, která stála v popředí před všemi ostatními i při našem prvním setkání s Bohem? Není tázání se po vlastní identitě součástí i našich setkání s Bohem? *Kdo jsem já?* Víte, kolikaletý Mojžíš pokládá tuto otázku? Mojžíšovi je 80 let – ví velmi dobře, kým je, a možná ještě mnohem lépe ví i to, kým není. I přesto Boží promluvení a pověření vyvolává v Mojžíšovi otázku – řekl bych – po vlastní identitě.

Podívejme se nyní do 33. kapitoly a dovolte mi tento text přečíst od 7. po 11. verš. Zajímá nás totiž, jak se věci mají po nějakém čase. Zajímá nás, čím vším Mojžíš prošel a především, jak se vyvíjí jeho vztah k tomu, se kterým se kdysi poprvé setkal, který ho tehdy zastavil, pověřil, se kterým tehdy poprvé rozmlouval, kterému kladl mnohé otázky, i když většinou zůstaly bez odpovědi. Jak Mojžíš rozmlouvá s Hospodinem nyní – po vyvedení z Egypta? Po vypjaté události, která odhalila silné stránky Mojžíše i mnohé slabosti lidu?

(7. – 11. verš)

„Mojžíš vzal stan a postavil si jej venku za táborem opodál tábora a nazval jej stanem setkávání“. Tímto začíná naše druhá perikopa. Jak Mojžíš nazve svůj stan? Stan setkávání. Z jednoho setkání, které tehdy Mojžíšovi otočilo život naruby, se stalo pravidelné setkávání. Zmínka o tom, že se tento stan nachází mimo tábor, ukazuje, že jediný možný kontakt s Bohem – v této etapě dějin – vede přes Mojžíše. Díky Mojžíšovi mohou Boží hlas zaslechnout i ostatní. Jinak řečeno, Boží hlas může slyšet jen ten, kdo se nachází ve stanu setkávání, na místě setkání člověka a Boha.

„A Hospodin rozmlouval s Mojžíšem... A Hospodin mluvil s Mojžíšem tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem“. Pamatujete si, jaká byla Mojžíšova reakce na Boží představení při jejich prvním setkání? Tehdy si Mojžíš zakryl tvář. Nyní? Čteme, že rozmlouvají tváří v tvář. Jistě, jde o obrazný jazyk a teologové tyto výpovědi nazývají antropomorfismy – tedy výrazy, kterými je popisováno Boží jednání ve světě způsobem, který je blízký nám lidem. Tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem – tomu rozumíme, v tom vidíme hloubku a jedinečnost vztahu Mojžíše s Hospodinem. V této věci vidíme u Mojžíše posun. Z tehdy prvního rozhovoru s Hospodinem se stalo pravidelné rozmlouvání. Z jednoho setkání se stala pravidelná setkávání, která změnila také Mojžíšův postoj, představu či obraz o Pánu Bohu. Nyní mluví s Hospodinem tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem.

A co Mojžíšova první otázka – kdo jsem já? Došla i ona nějaké odpovědi? Došlo i v této otázce u Mojžíše k posunu?

(12. – 17. verš)

Kdo je Mojžíš? 5x v tomto textu zazní, že Mojžíš je ten, kdo našel u Boha milost. *Kdo jsem já?*, zněla před chvílí Mojžíšova první otázka. Jsem ten, kdo našel u Boha milost, říká nyní. Zajímavé je, k čemu Mojžíše toto vědomí o sobě vede. *„Jestliže jsem tedy nyní našel u tebe milost, dej mi poznat svou cestu, abych poznal tebe...“* Vědomí toho, kým je on, vede Mojžíše k hledání odpovědi na otázku, kým je Bůh – dej mi poznat svou cestu, dej mi poznat sebe. Mojžíš se odvolává na Boží milost a vyprošuje pro sebe i pro lid Boží přítomnost. A v následujícím verši nám Hospodinova odpověď

velmi připomíná tu, která zazněla tehdy u hory Choréb – tehdy řekl Hospodin Mojžíšovi: já budu s tebou, nyní říká: já sám půjdu s vámi a dám vám odpočinutí. A Mojžíš na to odpoví: „Podle čeho jiného by se poznalo, že jsem u tebe našel milost já i tvůj lid, ne-li podle toho, že s námi půjdeš“. „Tím budeme odlišeni, já i tvůj lid“, to je moje i naše identita, říká Mojžíš – že ty budeš s námi. Jaká je naše identita? Jsme ti, se kterými budeš Ty.

Víte, co mne v této kapitole vždy znovu zaráží? 1) Hospodin přislíbí, že půjde se svým lidem, i když v téže kapitole řekne, že kdyby šel uprostřed nich jediný okamžik, musel by je vyhladit (v. 3.5.). 2) Hospodin mluví s Mojžíšem tváří v tvář, i když v téže kapitole řekne, že jeho tvář spatřit nemůže a nespatří nikdo, má-li zůstat naživu (v. 20.23.). Hospodinova blízkost – ta je životodárná i smrtící, ta má moc změnit identitu člověka, ta změnila identitu Mojžíše, ta mění nás a naše životy a zároveň zůstává skrytou, vzdálenou pro lidské oči.

Sestry a bratři, v úvodu jsem řekl, že na počátku velkých přeměn židovského národa stojí příběh nejedné přeměny jednoho člověka a tato přeměna se nyní zdá být inspirující i pro nás. Dovolte mi to shrnout tak, jak jsem si to nazval sám pro sebe na příkladu Mojžíšova života víry:

- Setkání s Hospodinem budí touhu po setkávání.
- Setkávání s Hospodinem mění můj postoj, můj obraz o Něm. Pamatujete? Hospodin mluvil s Mojžíšem, jako když někdo mluví se svým přítelem.
- Změna představy o Pánu Bohu vede k uvědomování své vlastní identity. Odpovídá na otázku: *kdo jsem já*.
- Vědomí vlastní identity, tedy vědomí toho, kdo je se mnou, budí touhu po poznávání Pána Boha – *jestliže jsem našel u tebe milost, jestliže vím, kým jsem, dej mi poznat svou cestu*.

Jaká je naše identita? Jsme ti, se kterými budeš ty. A toto SZ ujištění o zvláštní Boží přítomnosti se svým lidem pokračuje i v NZ, a to v osobě toho, který se stal Immanuelem – Bohem s námi. I jemu, stejně jako Mojžíšovi, již od narození usilovali o život, ale „*stal se tělem a přebýval (doslova stanoval) mezi námi*“ (J 1,14). Amen.

Náš Pane,

děkujeme za setkávání s Tebou, za to, že i nás si kdysi poprvé oslovil a probudil v nás otázky po naší identitě – kým jsme a kým také můžeme být v Tvé blízkosti. Děkujeme za setkávání s Tebou, protože nás proměňují. Mění naše vědomí o sobě a mění náš vztah k Tobě. „Kdo jsem já?“ – ona věčná otázka zněla i dnes z Mojžíšových i našich úst. Prosíme, Pane, nauč nás s touto otázkou přicházet za Tebou. Amen.